

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het weerstandsvermogen van de gemeente en de risicobeheersing door de gemeente.

Het weerstandsvermogen geeft de relatie aan tussen de risico's, waar geen maatregelen voor zijn getroffen en de (weerstands)capaciteit. Dit is de reservecapaciteit die een gemeente heeft om onvoorziene uitgaven, voortvloeiende uit de risico's, op te vangen. Het is de bedoeling dat de gemeente ook aangeeft hoe zij denkt deze risico's te beheersen.

Voor het kunnen beoordelen van het benodigde (minimale) weerstandsvermogen is het gewenst de aanwezige weerstandscapaciteit te analyseren, in samenhang met de omvang en de achtergronden van de risico's.

Uit de gehouden risico-inventarisatie blijkt dat de weerstandscapaciteit die de gemeente had opgebouwd in relatie tot de risico's die worden gelopen fors is afgenomen. Dit is het gevolg van een aanzienlijke verlaging van de algemene reserve door tekorten in de jaarrekening 2018 en structurele tekorten binnen het sociaal domein.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

In de Kadernota Risicomanagement worden de doelstellingen en begrippen betreffende het weerstandsvermogen en de risicobeheersing uiteengezet.

Er zijn geen landelijke (wettelijke) normen voor de bepaling van de minimale weerstandscapaciteit. Iedere gemeente voor zich bepaalt deze norm. Deze norm staat in relatie tot de risico's die de gemeente loopt. De gemeente maakt gebruik van de normtabel zoals is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente.

Inventarisatie van de risico's

We achten het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Om deze risico's in kaart te brengen is in samenwerking met de organisatie een risicoprofiel opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van de risico analyse die in maart 2019 is opgesteld voor KVL. Daarnaast is gekeken naar het risico dat de gemeente loopt met het geleidelijk loslaten van de norm voor het weerstandsvermogen bij gemeente Haaren.

Voor de verwachte tekorten binnen het sociaal domein is in de meerjarenbegroting een stelpost ombuigingen opgenomen van € 2.800.000. In deze risicoparagraaf wordt aanvullend rekening gehouden met een mogelijk risico op verdere onvoorziene tekorten. De raad neemt in het laatste kwartaal 2019 besluiten over bijsturingsmaatregelen om het structurele tekort ongedaan te maken. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn enkele tientallen risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht worden alleen de 15 risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Nr	Risico	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
1	KVL: risico's zoals vermeld in het rapport van Akro (maart 2019), met een actualisatie die ook terug te vinden is in de paragraaf Grond	Diverse maatregelen zoals vermeld in het rapport van Akro (maart 2019)	50%	max. € 2.150.000	19,26%
2	De rechter spreekt uit dat de gemeente Oisterwijk geen aanslagen precariobelasting mag opleggen aan nutsbedrijven voor leidingen etc.	Ondersteuning van goede juristen.	10%	max. € 4.500.000	11,73%
3	Ondernemers dienen claims in bij de gemeente, omdat zij schade ondervinden in hun bedrijfsvoering als het gevolg van het ruimtelijke beleid	Ondersteuning van goede juristen. We blijven voortdurend in contact met de ondernemer.	30%	max. € 1.250.000	11,37%
4	De budgetten op de begroting worden overschreden (met name bij Jeugd en / of WMO). Dit naast de reeds in de begroting opgenomen tekorten.	We hebben een systeem van marap en berap, strikte budgetbewaking en een proactieve rol van financieel consulenten	50%	max. € 500.000	6,76%
5	Aanbestedingen	Jaarlijks voeren we een spend-analyse uit.	50%	max. € 500.000	6,74%
6	Uitgaven sociale uitkeringen zonder (voldoende) financiële compensatie door het rijk	We proberen zoveel mogelijk uitkeringsgerechtigden te begeleiden naar werk. Bij een overschrijding op het budget > 5% kan er een beroep gedaan worden op een vangnetbudget bij het min SZW (onder strikte voorwaarden).	50%	max. € 300.000	4,27%
7	De gemeente moet vervuilde grond saneren	We toetsen continue afspraken over verantwoordelijkheden	50%	max. € 250.000	4,03%
8	De gemeente moet de uitvoering bij Jeugd en WMO aanpassen als gevolg van jurisprudentie	We monitoren jurisprudentie en passen indien nodig ons beleid aan	20%	max. € 500.000	3,59%
9	Onvoldoende compensatie van het rijk in verband met het vervallen van de BTW-vrijstelling voor sportaccommodaties	Tijdig aanvragen van de specifieke uitkering.	50%	max. € 250.000	3,37%
10	Weersinvloeden, zoals overstromingen en zware stormen kunnen een enorme schade aan de infrastructuur veroorzaken	Periodiek worden (onderhouds)-plannen bijgesteld en aangepast aan	20%	max. € 500.000	2,87 %

Nr	Risico	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
		gewijzigde omstandigheden			
11	Ondersteuning door de gemeente aan mensen in een kwetsbare positie.	We richten ons in ons beleid op het beperken van de risico's voor mensen in een kwetsbare positie	40%	max. € 250.000	2,67%
12	Fusie voetbalverenigingen: Risico voor het niet ontvangen van rijkssubsidie op de bouwkosten	We hebben de subsidieaanvraag tijdig ingediend.	15%	max. € 643.000	2,60%
13	Storingen of problemen t.a.v. installaties zwembad Staalbergven	We monitoren periodiek de installaties	30%	max. € 250.000	2,43%
14	De bank spreekt de gemeente aan op de verleende garantie bij Tiliander	De gemeente monitort de financiën van de betrokken partij.	20%	max. € 350.000	1,97%
15	Tussentijdse en onvoorzien wisseling van bestuursposities	We houden hiermee rekening bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit	50%	max. € 100.000	1,79%

Uit de uitgevoerde risico-inventarisatie blijkt dat het totaalbedrag van alle risico's € 15.966.000 bedraagt. Dit bedrag is onderverdeeld in € 12.293.000 voor de genoemde 15 belangrijkste risico's en € 3.673.000 voor de overige kleinere risico's.

In onderstaande risicokaart zijn alle geïnventariseerde risico's opgenomen:

Financieel

$x > € 500.000$	1	2	1		
$€ 250.000 < x < € 500.000$	2	3	3		
$€ 50.000 < x < € 250.000$	6	9	5		
$€ 5.000 < x < € 50.000$	5	4	1		
$x < € 5.000$					
Geen financiële gevolgen	6				
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft die in het oranje gebied zit, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft die in het rode gebied zit vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd.

Zoals uit de risicokaart blijkt, zijn er geen risico's in de hoogste risicoklassen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 15.966.000 ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Op basis van de risicosimulatie is het weerstandsvermogen berekend: het is voor 90% zeker dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 3.172.000.

Beschikbare weerstandscapaciteit

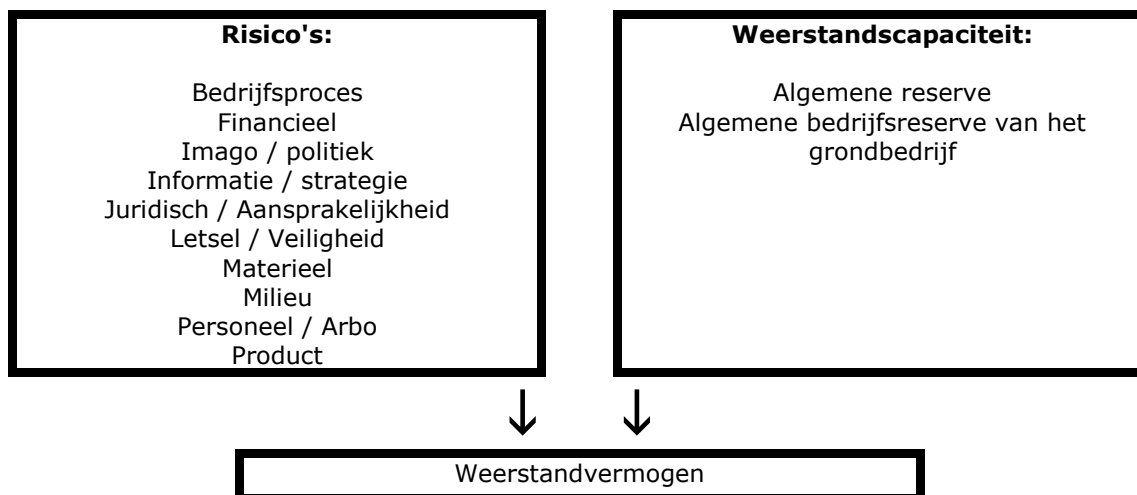
De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

De beschikbare middelen bestaan uit voor de gemeente uit de Algemene reserve en Algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.

Reserve	Stand per 31-12-2018
Algemene reserve	€ 7.964.600
Algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf	€ 3.498.900
Totale weerstandscapaciteit	€ 11.463.500

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit, die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 11.488.200}}{\text{€ 3.172.000}} = 3,62$$

Om te bepalen of de het weerstandsvermogen voldoende is, gebruiken we onderstaande tabel. Deze normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente en biedt een waardering van de berekende ratio.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	uitstekend
B	1,4 – 2,0	ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	voldoende
D	0,8 – 1,0	matig
E	0,6 – 0,8	onvoldoende
F	< 0,6	ruim onvoldoende

Nieuwe ontwikkelingen

De beschikbare weerstandscapaciteit is gebaseerd op de stand van de algemene reserve in de jaarrekening per 31 december 2018. Per die datum is de weerstandsratio van 3,21 uitstekend. Bij het opstellen van de Berap 2019 werd zichtbaar dat eind 2019, zonder bijsturing op de uitgaven, het verwachte geprognostiseerde tekort € 1.357.000 zal bedragen.

Zonder nader ingrijpen ontstaan vanaf 2020 jaarlijks grote structurele tekorten. Zie onderstaande tabel.

	2020	2021	2022	2023
Tekort begroting	€ -1.300.000 N	€ -2.400.000 N	€ -3.200.000 N	€ -2.800.000 N

Omdat in de PPN 20-23 al rekening was gehouden met een onttrekking aan de reserve als gevolg van een tekort van € 1.100.000 bij Jeugd is in de begroting 2020 een stelpost bezuiniging opgenomen van € 1.700.000. Vanaf 2021 is jaarlijks een stelpost bezuiniging van € 2.800.000 opgenomen.

Indien rekening wordt gehouden met de realisatie van de structurele bezuinigingen zal de weerstandratio voor de jaren 2019 tot en met 2020 onder de 1,0 uitkomen. Met ingang van 2021 komt de weerstandratio na deze bezuiniging weer op het door de raad gewenste niveau.

	2020	2021	2022	2023
Weerstandsratio	0,64	1,74	2,72	3,23

Opgemerkt wordt dat zowel de resultaten van het grondbedrijf als het al dan niet realiseren van de gewenste begrote exploitatie onmiddellijk gevolgen hebben voor de hoogte van de weerstandsratio.

Staat van reserves en voorzieningen

Reserves

X € 1.000	Boekwaarde 01-01-2019	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde 01-01-2020	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Boekwaarde 31-12-2020
ALGEMENE RESERVES	11.464	1.524	-10.865	2.123	2.269	-2.367	2.025
BESTEMMINGSRESERVES	6.717	754	-379	7.092	0	-182	6.910
Totaal reserves	18.181	2.278	-11.244	9.215	2.269	-2.549	8.935

Algemene reserve

De mutaties in 2019 zijn:

- De toevoeging is het overschot in de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf van € 1.323.926.
- De onttrekkingen van totaal € 9.541.000 bestaan uit het tekort uit de jaarrekening 2018 van € 1.462.580, de overhevelingen uit de jaarrekening 2018 van € 1.431.269, de toevoeging aan de Reserve kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut van € 754.000, € 50.000 voor bedrijfsverplaatsing Oisterwijksebaan, het tekort uit de Berap 2019 van € 1.357.000 en overige posten die voortvloeien uit perspectiefnota's van voorgaande jaren ad € 4.487.000

De verwachte mutaties in 2020 zijn:

- De onttrekkingen en toevoegingen zijn de mutaties uit de PPN 2020 van € 1.162.000 (voor een specificatie zie verderop de Financiële begroting) en de overige posten die komen uit de perspectiefnota's van voorgaande jaren van € 1.205.000 en het verwachte positieve resultaat uit de begroting 2020 van € 634.000. Hierbij is reeds rekening gehouden met de bezuinigingspost van € 1,7 mln.

Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf

Conform het raadsbesluit bij de jaarrekening 2018 is in 2019 het overschot in de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf van € 1.323.926 overgeheveld naar de algemene reserve.

De verwachting is dat in 2019 een verwachte winstneming van € 200.000 wordt toegevoegd aan de reserve.

In 2020 is de verwachting dat het grondbedrijf €1.635.000 winst maakt en dat dit wordt toegevoegd aan de Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf

Reserve kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut

In 2019 vindt een toevoeging plaats van € 754.000, zodat de reserve van voldoende omvang is om de kapitaallasten van de volgende investeringen te kunnen dekken: Fietspad Haghorst deel 1 en deel 2, Sportboulevard Den Donk, voetpad sportboulevard, spoorwegovergang Blokshekken, Parkeerterrein 't Seuverick, Verbinding station – centrum en fietspad Noordzijde spoor. De onttrekking in 2020 ad € 133.000 betreft de vrijval om de kapitaallasten van deze investeringen te dekken.

Reserve Spaarverlof

Conform het raadsbesluit bij de jaarrekening 2017 is een bestemmingsreserve Spaarverlof gevormd ad € 355.000. Deze bestemmingsreserve komt in de plaats van de voorziening die is vrijgevallen in de jaarrekening. Het betreft een bestemmingsreserve voor medewerkers die eerder met pensioen

